

รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

ส่วนที่ ๑
ข้อมูลเบื้องต้น

๑. หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
๒. หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
๓. ผู้รักษาการตามกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (ในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง)
๔. เหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)
 - ครบรอบระยะเวลาที่กำหนด
 - ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนหรือมีข้อเสนอแนะ).....
 - ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการเสนอแนะให้ประเมิน).....
 - อื่น ๆ คือ.....
๕. วันที่มีเหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๖ โดยประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายตั้งแต่วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕
๖. รายชื่อกฎที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลสัมฤทธิ์ในรายงานฉบับนี้
รายละเอียดตามเอกสาร ๑
๗. รายชื่อกฎที่ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นการเฉพาะ (ประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นรายฉบับตามแบบรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎ)
- ไม่มี

ส่วนที่ ๒
การวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบของกฎหมาย

๘. กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาใด

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นกฎหมายที่นำหลักการของกฎหมายสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตและกำกับดูแลการสำรวจแร่ การทำเหมืองแร่ รวมถึงการประกอบธุรกิจแร่ และพระราชบัญญัติพิกัตอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๐๙ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ มาบัญญัติรวมกันไว้ในกฎหมาย

ฉบับเดียว...

ฉบับเดียว เนื่องจากกฎหมายทั้งสองฉบับใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น การตราพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงเป็นการนำหลักการของกฎหมายทั้งสองฉบับมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสม

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในการอนุญาตการสำรวจแร่ การทำเหมือง กิจการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง และการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ โดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการวางกรอบนโยบายการบริหารจัดการแร่ เพื่อให้เกิดดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การรักษาสีงแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตและกำกับดูแลการทำเหมืองให้เหมาะสมกับประเภทและขนาดของการทำเหมือง ส่งเสริมองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแร่ตามหลักการกระจายอำนาจ มีหลักเกณฑ์การจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนอันเป็นที่ตั้งของพื้นที่ทำเหมืองและพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง หลักเกณฑ์การจ่ายเงินค่าทดแทนแก่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของการทำเหมืองได้ดิน ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่

๙. มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ คือ

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดมาตรการที่สำคัญไว้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ดังนี้

๙.๑ นโยบายบริหารจัดการแร่

(๑) ให้รัฐมีหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรแร่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศและประชาชนอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนอย่างรอบด้าน รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างรัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ทำเหมืองและพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม

(๒) จัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำเหมืองของประเทศ การประเมินคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละพื้นที่ การประเมินสถานการณ์และพิจารณาขีดจำกัดรวมทั้งความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อการทำเหมืองให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่

(๓) ให้คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแร่ให้มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแผนดังกล่าวจะประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจทรัพยากรแร่ แหล่งแร่สำรอง การจำแนกเขตพื้นที่ศักยภาพแร่ พื้นที่หรือชนิดแร่ที่สมควรสงวนหวงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ พื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงที่จะกำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ทั้งนี้ แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ต้องมีการจัดทำหรือปรับปรุงทุกห้าปี เพื่อให้แผนดังกล่าวมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

(๔) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการแร่ กำหนดให้การอนุญาตให้ทำเหมืองจะพิจารณาอนุญาตเฉพาะพื้นที่ที่แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่กำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง หากการทำเหมืองในพื้นที่ใดอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนสูง การอนุญาตจะต้องกำหนดให้มีการจัดทำแนวพื้นที่กั้นชนการทำเหมืองและข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

(๕) การอนุญาต...

(๕) การอนุญาตให้ทำเหมือง นอกจากพิจารณาความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจแล้ว จะต้องพิจารณาความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเหมือง รวมถึงมาตรการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

(๖) กำหนดอำนาจในการประกาศเขตควบคุมแร่ ในกรณีที่มีความจำเป็น ต้องควบคุมการทำเหมือง การซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ การขนแร่ การแต่งแร่ หรือการประกอบโลหกรรม เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ความปลอดภัยของประเทศ การป้องกัน และปราบปรามการลักลอบการทำเหมือง การลักลอบนำแร่ส่งออกนอกราชอาณาจักร หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่น

๙.๒ การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่

(๑) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแร่ โดยกระจายอำนาจในการพิจารณาอนุญาตที่ไม่มีความซับซ้อนในทางวิชาการและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ หรือเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ได้แก่ การออกอาชญาบัตรสำรวจแร่ การออกใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย และการออกใบรับแจ้งการร่อนแร่

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตและการกำกับดูแลการทำเหมืองให้มีความเหมาะสม ด้วยการแบ่งประเภทการทำเหมืองโดยคำนึงถึงขนาดพื้นที่ ชนิดแร่ วิธีการทำเหมือง และผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากการทำเหมือง โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

(๒.๑) การทำเหมืองประเภทที่ ๑ เป็นเหมืองขนาดเล็ก มีเนื้อที่ไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนต่ำ เป็นโครงการทำเหมืองที่ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เช่น การทำเหมืองแร่ดินอุตสาหกรรมชนิดดินซีเมนต์ ดินเหนียวสี ดินมาร์ล บอลล์เคลย์ ดินทนไฟ หรือดินเบา ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่เป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัด

(๒.๒) การทำเหมืองประเภทที่ ๒ เป็นเหมืองที่มีเนื้อที่ไม่เกินหกร้อยยี่สิบห้าไร่ เป็นโครงการทำเหมืองที่ไม่เข้าข่ายเป็นโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่

(๒.๓) การทำเหมืองประเภทที่ ๓ เป็นโครงการทำเหมืองขนาดใหญ่ หรือแร่ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง หรือเป็นโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่

๙.๓ การมีส่วนร่วมของประชาชน

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักการในการจัดการทรัพยากรแร่ อย่างมีธรรมาภิบาล ด้วยการให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งให้สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแร่ในทุกขั้นตอน ดังนี้

(๑) ขั้นตอน...

(๑) ขั้นตอนการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแร่

ในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่เพื่อกำหนดเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชนทราบเป็นระยะ

ทั้งในส่วนของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ได้กำหนดให้มีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนองค์กรเอกชน ซึ่งถือเป็นตัวแทนของภาคประชาชนให้เป็นหนึ่งในกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการดังกล่าวด้วย

(๒) ขั้นตอนก่อนการอนุญาตให้ทำเหมือง

ในองค์ประกอบของคณะกรรมการแร่และคณะกรรมการแร่จังหวัดซึ่งมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบต่อการอนุญาตการทำเหมืองแต่ละประเภท กำหนดให้มีตัวแทนภาคประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

ส่วนพื้นที่ที่จะอนุญาตให้ทำเหมืองมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูล ให้ความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปประกอบการตัดสินใจของผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาต อันเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการอนุญาตโครงการทำเหมืองในภายหลัง และยังเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐผู้ประกอบการ และประชาชน โดยในขั้นตอนนี้ได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรก กำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนพื้นที่ที่ขอประทานบัตร ในลักษณะการอภิปรายสาธารณะ ซึ่งแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการทำเหมือง รับฟังข้อห่วงใย ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร

ขั้นตอนที่สอง กำหนดให้จัดทำประชาคมติกับประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร หากปรากฏว่า เมื่อมีการรับฟังความคิดเห็นตามขั้นตอนแรกแล้ว ประชาชนในชุมชนนั้นไม่เห็นด้วยที่จะให้มีโครงการทำเหมืองในพื้นที่และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติในประเด็นที่มีการรับฟังความคิดเห็น

ทั้งนี้ในส่วนของผู้ที่จะยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองได้ดิน จะมีขั้นตอนเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการทำเหมืองประเภทอื่นด้วยการเพิ่มขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย โดยกำหนดให้ก่อนมีการยื่นคำขอประทานบัตรในเหมืองประเภทดังกล่าวจะต้องมีการปรึกษาเบื้องต้นกับผู้มีส่วนได้เสียผ่านการดำเนินการของคณะกรรมการจัดการประชุมปรึกษาเบื้องต้นก่อน

(๓) ขั้นตอนภายหลังการอนุญาตให้ทำเหมือง

กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ในกรณีที่ประชาชนในพื้นที่ที่อนุญาตให้ทำเหมืองมีข้อกังวลว่าการทำเหมืองในพื้นที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง โดยในคณะกรรมการดังกล่าวจะมีตัวแทนของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

๙.๔ การกำกับดูแลการประกอบกิจการ

(๑) กำหนดให้การจะเข้าสำรวจแร่ในพื้นที่ใดไม่ว่าพื้นที่นั้นจะเป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ หรืออยู่ในความครอบครองของเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ นอกจากผู้นั้นจะต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาต

อาชญาบัตรสำรวจแร่ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรพิเศษ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่นั้นก่อนเข้าทำการสำรวจแร่ด้วย

(๒) ผู้ที่จะทำเหมืองในพื้นที่ใดจะต้องเป็นผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับช่วงการทำเหมือง

(๓) กำหนดมาตรการป้องกันล่วงหน้าในการป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง โดยให้ผู้ถือประทานบัตรจัดทำแผนฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองทั้งในระหว่างการทำเหมืองและหลังจากการปิดเหมือง

(๔) กำหนดให้วางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง

(๕) ในการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ ได้กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรต้องจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลภายนอก

(๖) ให้คณะกรรมการแร่หรือคณะกรรมการแร่จังหวัดมีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีมีการร้องเรียนหรือปรากฏว่าการทำเหมืองเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของประชาชนซึ่งไม่อาจหาข้อยุติได้ รวมถึงให้ผู้ถือประทานบัตรดำเนินการเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนั้น

(๗) กำหนดชนิดแร่ต้องห้าม หรือต้องขออนุญาต หรือแจ้งการนำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือเขตไหล่ทวีป หรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป เพื่อประโยชน์ในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือความปลอดภัย

(๘) กำหนดให้มีคณะกรรมการประเมินค่าภาคหลวงแร่ เพื่อประเมินค่าภาคหลวงแร่ ในกรณีผู้มีหน้าที่ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ไม่ชำระค่าภาคหลวงแร่ หรือชำระค่าภาคหลวงแร่ไม่ครบถ้วน หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าชำระค่าภาคหลวงแร่ไม่ครบถ้วน

(๙) กำหนดให้ผู้ที่จะแต่งแร่หรือประกอบโลหกรรมต้องได้รับใบอนุญาต เว้นแต่เป็นการแต่งแร่หรือประกอบโลหกรรมภายในเขตประทานบัตร

(๑๐) กำหนดให้แร่ที่อยู่ในความควบคุมตามชนิด สภาพ และน้ำหนักที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยแร่จะต้องอยู่ภายใต้ความควบคุมเกี่ยวกับการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ และการขนแร่ โดยต้องได้รับใบอนุญาตในเรื่องนั้น ๆ

(๑๑) เพิ่มมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง ดังนี้

(๑๑.๑) กรณีทำเหมืองแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตร หรือทำเหมืองในเขตประทานบัตร แต่เป็นพื้นที่ห้ามทำเหมือง นอกจากจะต้องรับผิดทางอาญาแล้วยังต้องรับผิดทางแพ่งด้วย

(๑๑.๒) ให้อำนาจศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ สำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเนื่องมาจากการประกอบกิจการนั้นเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย

(๑๑.๓) เพิ่มบทลงโทษพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ใดที่เกี่ยวข้องโดยทุจริต ซึ่งได้กระทำการหรือไม่กระทำการ อันเป็นการละเว้นหรือขัดขวางเพื่อมิให้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๑๑.๔) กำหนดโทษปรับรายวัน สำหรับการกระทำความผิดในบางฐานความผิด

(๑๑.๕) กำหนด...

(๑๑.๕) กำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับเพื่อให้เกิดความรอบคอบ และโปร่งใส

๙.๕ การจัดสรรผลประโยชน์จากการอนุญาตให้ประกอบกิจการทำเหมือง

เงินที่จัดเก็บได้ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ นอกจากจะผลักเงินดังกล่าวเป็นรายได้แผ่นดินแล้ว ภาครัฐยังจัดสรรเงินดังกล่าวไปยังท้องถิ่นอันเป็นพื้นที่ที่อนุญาตให้ทำเหมืองและพื้นที่ใกล้เคียงอย่างเป็นธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ทำเหมืองนั้น ได้แก่

(๑) เงินผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐ เป็นเงินที่ผู้ยื่นคำขออาชญาบัตรพิเศษหรือคำขอประทานบัตรเสนอให้แก่รัฐเพื่อตอบแทนการออกอาชญาบัตรพิเศษหรือประทานบัตร ซึ่งกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จะดำเนินการจัดสรรเงินดังกล่าวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่ตามคำขออาชญาบัตรพิเศษหรือคำขอประทานบัตร รวมถึงพื้นที่ที่มีเขตติดต่อกับพื้นที่การทำเหมืองซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง

(๒) เงินค่าภาคหลวงแร่ เป็นเงินภาษีที่จัดเก็บจากผู้ที่มีหน้าที่ชำระค่าภาคหลวงแร่ ได้แก่ ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย ผู้แจ้งการร่อนแร่ ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรม ผู้รับใบอนุญาตครอบครองแร่ หรือผู้รับช่วงการทำเหมือง โดยในการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่นั้นมีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้ผลักส่งเงินค่าภาคหลวงแร่เป็นรายได้แผ่นดินในอัตราร้อยละ ๔๐ และจัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอัตราร้อยละ ๖๐

(๓) เงินบำรุงพิเศษ เป็นเงินที่จัดเก็บจากผู้ถือประทานบัตรในอัตราร้อยละ ๕ ของค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ทุกชนิดที่ผลิตได้จากประทานบัตร ซึ่งเงินดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น การศึกษาวิจัยด้านแร่ การปรับปรุงสภาพพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว ตามหลักภูมิสถาปัตยกรรม และการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่

๙.๖ หลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชน

(๑) กรณีผู้ประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยแร่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม ผู้นั้นต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดให้ชดใช้ค่าเสียหาย รวมถึงค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ

(๒) ให้ผู้ถือประทานบัตรการทำเหมืองได้คืนจ่ายเงินค่าทดแทนให้แก่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือสิทธิทำกินในพื้นที่ที่มีการทำเหมืองได้คืนในระดับความลึกจากผิวดินเกินกว่าหนึ่งร้อยเมตร

(๓) การทำเหมืองใต้ดินที่ทำให้สิทธิในอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่นั้นเสียหาย ผู้ถือประทานบัตรต้องระงับการกระทำนั้นและจัดการแก้ไขตามที่จำเป็นเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นได้

๙.๗ หลักการพัฒนาและส่งเสริม

ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรม ที่ประกอบกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสูงกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนดจะได้รับสิทธิพิเศษ เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ประกอบการที่มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนค่าธรรมเนียม

๑๐. กฎหมายนี้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และอนุบัญญัติที่ออกตามความในกฎหมายดังกล่าว เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการมีสิทธิและหน้าที่ในลักษณะที่อาจเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลดังกล่าวในฐานะผู้ประกอบกิจการตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ซึ่งอาจมีผลเป็นการให้สิทธิกระทำการ หรือให้งดเว้นกระทำการในบางเรื่อง ดังนี้

๑๐.๑ บทบัญญัติที่กำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการ

(๑) การสำรวจแร่

(๑.๑) ผู้ที่ประสงค์จะสำรวจแร่ต้องยื่นคำขออาชญาบัตรสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรพิเศษ

ทั้งนี้ เฉพาะผู้ยื่นคำขออาชญาบัตรพิเศษต้องเสนอข้อผูกพันสำหรับการสำรวจ โดยระบุจำนวนเงินที่จะใช้จ่ายเพื่อการสำรวจในแต่ละปีตลอดอายุของอาชญาบัตรพิเศษ และต้องเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐด้วย (มาตรา ๔๐, ๔๒ และ ๔๖)

(๑.๒) ผู้ถืออาชญาบัตรแต่ละประเภทต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการสำรวจแร่ รวมทั้งเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตร (มาตรา ๔๑, ๔๓, ๔๗ และ ๔๘ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตร พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๑.๓) ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออาชญาบัตรพิเศษต้องเสียค่าสิทธิการสำรวจแร่ในอัตราที่กำหนดไว้เพื่อเร่งรัดให้มีการสำรวจและป้องกันการใช้สิทธิดังกล่าวเพื่อครอบครองพื้นที่ (มาตรา ๑๓๕ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดเก็บค่าสิทธิการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่และอาชญาบัตรพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๑)

(๑.๔) ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออาชญาบัตรพิเศษ ต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่กระทำไปในรอบระยะเวลาทุกหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรพิเศษ และรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่ได้กระทำไปทั้งหมดภายในสามสิบวันก่อนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรพิเศษนั้นสิ้นอายุ (มาตรา ๔๔ และ ๕๐ ประกอบประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง การรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๑.๕) ในการสำรวจแร่ หากพบโบราณวัตถุ ซากดึกดำบรรพ์ แร่ หรือสิ่งที่มีโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่มีลักษณะทางกายภาพเป็นพิเศษอันมีคุณค่าเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย หรืออนุรักษ์ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ และต้องแจ้งการพบต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ ประจำท้องที่ (มาตรา ๓๔)

(๑.๖) การสำรวจแร่ในที่ดินของบุคคลอื่นหรือของรัฐต้องได้รับความยินยอมหรือได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดินนั้นในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว (มาตรา ๓๘)

(๒) การทำเหมือง

(๒.๑) ผู้ที่ประสงค์จะขอประทานบัตรต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ ประจำท้องที่ โดยการจะทำเหมืองในที่ดินของบุคคลอื่นหรือในที่ดินของรัฐต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดิน หรือได้รับอนุญาตจากหน่วยงานซึ่งครอบครองพื้นที่ให้เข้าไปใช้ประโยชน์

เพื่อการ...

เพื่อการทำเหมืองในพื้นที่นั้นได้ (มาตรา ๕๔ ประกอบกฎกระทรวงการขอและการออกใบอนุญาต และประทานบัตร พ.ศ. ๒๕๖๔)

(๒.๒) การทำเหมือง ถ้าได้พบโบราณวัตถุ ซากดึกดำบรรพ์ แร่ หรือสิ่งที่มีโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่มีลักษณะทางกายภาพเป็นพิเศษอันมีคุณค่าเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย หรืออนุรักษ์ นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์แล้ว ผู้ถือประทานบัตรจะต้องแจ้งการพบต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยพลัน (มาตรา ๓๔)

(๒.๓) ผู้ถือประทานบัตรต้องเปิดการทำเหมืองภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับประทานบัตร เว้นแต่มีเหตุขัดข้องและได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ โดยก่อนเปิดการทำเหมืองต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ เพื่อนำพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบ และเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่แล้ว ให้ดำเนินการทำเหมืองได้ (มาตรา ๖๖ ประกอบประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเหตุขัดข้องในการเปิดการทำเหมือง การหยุดการทำเหมือง ระยะเวลาการตรวจสอบ การขออนุญาตหยุดการทำเหมือง และการขออนุญาตเปิดการทำเหมือง พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๒.๔) ผู้ถือประทานบัตรมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ (มาตรา ๖๘ (๑) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) และ (๑๒))

(๒.๔.๑) ทำเหมืองตามวิธีการทำเหมือง แผนผังโครงการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการออกประทานบัตร

(๒.๔.๒) พื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองตามแผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในระหว่างที่มีการทำเหมืองและหลังจากปิดเหมืองที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแร่

(๒.๔.๓) วางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง (ประกาศคณะกรรมการแร่ เรื่อง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง พ.ศ. ๒๕๖๒)

(๒.๔.๔) การทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ ต้องจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก (ประกาศคณะกรรมการแร่ เรื่อง การกำหนดวงเงินและการจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก สำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๒)

(๒.๔.๕) การเพิ่มเติมชนิดแร่ที่จะทำเหมือง การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเหมือง แผนผังโครงการ และเงื่อนไขสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๑ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ส่วนการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และการทำเหมืองประเภทที่ ๓ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

(๒.๔.๖) ชำระหนี้ที่ต้องชำระตามกฎหมายว่าด้วยแร่

(๒.๔.๗) แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยพลันในกรณีที่หลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมุดหลักฐานการแผนที่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำไว้สูญหายหรือถูกทำลาย และต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรังวัดทำหลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมุดหลักฐานการแผนที่ใหม่

(๒.๔.๘) ต้อง...

(๒.๔.๘) ต้องรายงานการทำเหมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริง (ประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการรายงานการทำเหมือง พ.ศ. ๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม)

(๒.๕) ผู้ถือประทานบัตรที่ประสงค์จะโอนประทานบัตรต้องได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร โดยยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ (มาตรา ๗๒ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอนประทานบัตรและการอนุญาตให้โอนประทานบัตร พ.ศ. ๒๕๖๑)

(๒.๖) หากผู้ถือประทานบัตรตาย และทายาทประสงค์จะประกอบกิจการต่อให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกมีหนังสือแจ้งชื่อของทายาทที่จะประกอบกิจการแทนต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ (มาตรา ๗๔)

(๒.๗) ผู้ประสงค์จะขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินต้องทำการปรึกษาเบื้องต้นกับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อพัฒนาโครงการทำเหมืองใต้ดินของตน โดยให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดประชุมปรึกษา (มาตรา ๘๖ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การจัดประชุมปรึกษาเบื้องต้นกับผู้มีส่วนได้เสียของผู้ประสงค์จะขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน พ.ศ. ๒๕๖๑)

(๒.๘) ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินต้องนำเงินอุดหนุนในการจ้างผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยเหลือผู้มีสิทธิตรวจสอบมาวางไว้ที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (มาตรา ๘๘ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำหนดคุณสมบัติ วาระการทำงาน เงื่อนไข และวิธีการเพิกถอนผู้มีสิทธิตรวจสอบการทำเหมืองใต้ดิน ลักษณะสัญญาว่าจ้างผู้มีสิทธิตรวจสอบ และระเบียบการเบิกจ่ายเงินค่าจ้าง พ.ศ. ๒๕๖๑)

(๓) การร่อนแร่

ผู้ประสงค์จะร่อนแร่ ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยกระทำการได้ทุกจังหวัด โดยร่อนแร่ได้ตามชนิดแร่และปริมาณที่กฎหมายกำหนดด้วยการใช้แรงงานคน และอุปกรณ์ประเภทจอบ เสียม พลั่ว หรืออุปกรณ์อื่นในลักษณะทำนองเดียวกันในการขุดตักแล้วล้าง ล้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งแร่ (มาตรา ๙๕ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดวิธีการร่อนแร่ หลักเกณฑ์ และวิธีการการแจ้งและรับแจ้งการร่อนแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๔) การประกอบธุรกิจแร่

(๔.๑) แร่ที่ได้มาจากประทานบัตร หรือแร่อื่นที่เป็นผลพลอยได้จากการทำเหมืองหรือใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย หรือการร่อนแร่ เมื่อชำระค่าภาคหลวงแร่แล้ว สามารถทำการซื้อขาย ครอบครอง เก็บ หรือขนได้ ยกเว้นแร่ที่ถูกกำหนดให้เป็นแร่ที่อยู่ในความควบคุมการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ หรือการขนแร่ จะต้องได้รับใบอนุญาตในเรื่องนั้น ๆ ก่อน (มาตรา ๙๗ - มาตรา ๙๙ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดชนิดแร่ ปริมาณแร่ สภาพ และพื้นที่ที่อยู่ในความควบคุมเกี่ยวกับการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ หรือการขนแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตซื้อแร่ ตั้งสถานที่เก็บแร่ ขายแร่ ครอบครองแร่ และขนแร่ที่อยู่ในความควบคุมตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ พ.ศ. ๒๕๖๒)

(๔.๒) ผู้ที่ประสงค์จะนำแร่บางชนิดเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องมีการขออนุญาต (มาตรา ๑๐๔ วรรคหนึ่ง (๒), วรรคสี่ และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดชนิด

และสภาพแร่ที่ต้องขออนุญาตนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปหรือส่งแร่ออกนอก
ราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๕) การแต่งแร่

ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด
โดยก่อนเริ่มการแต่งแร่ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีและต้องนำพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบ
และเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีแล้วให้ดำเนินการแต่งแร่ได้ ทั้งนี้ ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่
ต้องรายงานการแต่งแร่ (มาตรา ๑๐๗ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ
แต่งแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขในการรายงานการแต่งแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๖) การประกอบโลหกรรม

ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
ที่กฎหมายกำหนด โดยก่อนเริ่มประกอบโลหกรรมให้แจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีและต้องนำพนักงาน
เจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบ และเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีแล้วให้ดำเนินการประกอบ
โลหกรรมได้ ทั้งนี้ ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมต้องรายงานการประกอบโลหกรรม (มาตรา ๑๑๒
ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประกอบโลหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๐
และประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการรายงานการประกอบโลหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒)

(๗) การต่ออายุและการโอนใบอนุญาต

ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ ผู้รับใบอนุญาตครอบครองแร่ ผู้รับใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บแร่
ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมที่จะต่ออายุใบอนุญาตนั้น จะต้องยื่น
คำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้วให้ถือว่ามิฐานะเสมือนผู้ได้รับใบอนุญาต
และให้ประกอบกิจการต่อไปจนกว่าอธิบดีจะสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาตนั้น (มาตรา ๑๑๕ ประกอบ
ประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอ
และการต่ออายุใบอนุญาตซื้อแร่ใบอนุญาตครอบครองแร่ และใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
และประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการต่ออายุ
และการโอนใบอนุญาตแต่งแร่และใบอนุญาตประกอบโลหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๘) การออกใบแทน

กรณีอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตชำรุด สูญหาย หรือถูกทำลาย
ให้ผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทน (มาตรา ๑๑๘
ประกอบประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการขอรับใบแทนอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
พ.ศ. ๒๕๖๑)

(๙) การรังวัด

ให้ผู้มีสิทธิในที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินอำนวยความสะดวกในการรังวัดของพนักงาน
เจ้าหน้าที่ และหากหลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมุดหลักฐานการแผนที่สูญหายหรือถูกทำลาย
ให้ผู้ถือประทานบัตรแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบโดยพลันและต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรังวัด
ทำหลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมุดหลักฐานการแผนที่ใหม่ (มาตรา ๑๒๐ และ ๑๒๑)

(๑๐) คำภาคหลวง...

(๑๐) ค่าภาคหลวงแร่ ค่าธรรมเนียม และเงินบำรุงพิเศษ

(๑๐.๑) ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย ผู้แจ้งการร่อนแร่ ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรม หรือผู้รับใบอนุญาตครอบครองแร่ ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๑๓๑ ประกอบกฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ การกำหนดราคาตลาดแร่ การตรวจสอบ การชำระค่าภาคหลวงแร่ และการประเมินการชำระค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๑๐.๒) ผู้ขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่ต้องเสียค่าธรรมเนียมพร้อมกับการยื่นคำขอ (มาตรา ๑๓๔ ประกอบกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยแร่ พ.ศ. ๒๕๖๑)

(๑๐.๓) ผู้ถือประทานบัตรต้องเสียเงินบำรุงพิเศษในอัตราร้อยละห้าของค่าภาคหลวงแร่ที่ผลิตได้จากประทานบัตร (มาตรา ๑๓๖ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องกำหนดอัตราการเงินบำรุงพิเศษ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกเก็บและการจัดสรรเงินบำรุงพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๑๑) ความรับผิด

(๑๑.๑) ผู้ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการของตนต่อความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญอันเกิดขึ้นแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๑๓๙)

(๑๑.๒) ผู้ใดทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือผู้ถือประทานบัตรรายใดทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตร หรือผู้ถือประทานบัตรรายใดทำเหมืองในเขตประทานบัตร แต่เป็นพื้นที่ห้ามทำเหมืองตามมาตรา ๖๘ (๓) หรือตามกฎหมายอื่น นอกจากจะต้องรับผิดชอบทางอาญาแล้ว จะต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐตั้งแต่สองเท่าแต่ไม่เกินสามเท่าของมูลค่าแร่ที่ได้จากการทำเหมืองในบริเวณดังกล่าวด้วย (มาตรา ๑๔๐)

๑๐.๒ บทบัญญัติที่กำหนดให้ประชาชนงดเว้นกระทำการ

(๑) การสำรวจแร่

(๑.๑) ห้ามสำรวจแร่ ไม่ว่าที่ซึ่งจะทำการสำรวจแร่นั้นเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของตนหรือของบุคคลใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตบัตรสำรวจแร่ อนุญาตบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออนุญาตบัตรพิเศษ (มาตรา ๓๘)

(๑.๒) ผู้ถืออนุญาตบัตรไม่มีสิทธิขอคืนค่าสิทธิการสำรวจแร่ที่ได้ชำระไว้แล้ว หากอนุญาตบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออนุญาตบัตรพิเศษสิ้นสุดลงก่อนอายุที่กำหนด (มาตรา ๑๓๕)

(๒) การทำเหมือง

(๒.๑) ห้ามผู้ใดนอกจากผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาตเข้าไปยึดถือหรือครอบครองพื้นที่ในเขตเหมืองแร่ เว้นแต่ผู้นั้นมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๓๓)

(๒.๒) ห้ามทำเหมืองในที่ใด ไม่ว่าที่ซึ่งจะทำเหมืองแร่นั้นจะเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองบุคคลใด หรือแม้ผู้นั้นจะเป็นผู้กรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้นก็ตาม (มาตรา ๕๒)

(๒.๓) ห้ามผู้ถือประทานบัตรดำเนินการดังต่อไปนี้ (มาตรา ๖๘ (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗))

(๒.๓.๑) ห้าม...

(๒.๓.๑) ห้ามทำเหมืองใกล้ทางหลวงที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือทางน้ำสาธารณะภายในระยะหนึ่งร้อยเมตรสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๑ และภายในระยะสามร้อยเมตรสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ เว้นแต่ประธานบัตรกำหนดให้ทำได้หรือได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนแปลงผังโครงการ

(๒.๓.๒) ห้ามปิดกั้น ทำลาย หรือทำด้วยประการใดให้เป็นการเสื่อมประโยชน์แก่ทางหลวงที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องถิ่น และได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะดังกล่าวตามกฎหมาย โดยผู้ถือประธานบัตรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือฟื้นฟูทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ไม่น้อยกว่าเดิม

(๒.๓.๓) ห้ามต่อน้ำหรือชักน้ำจากทางน้ำสาธารณะ ไม่ว่าจะอยู่ภายในหรือนอกเขตเหมืองแร่ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องถิ่น และได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบทางน้ำสาธารณะดังกล่าวตามกฎหมาย

(๒.๓.๔) ห้ามทิ้งหรือยอมให้ผู้อื่นนำมูลดินทรายออกนอกเขตเหมืองแร่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องถิ่น ตามประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุญาตจัดตั้งสถานที่ทิ้งหรือเก็บมูลดินทรายนอกเขตประธานบัตร และการนำมูลดินทรายออกนอกเขตเหมืองแร่ พ.ศ. ๒๕๖๑

(๒.๓.๕) การทำเหมือง การแต่งแร่ หรือการประกอบโลหกรรม ภายในเขตเหมืองแร่ ห้ามกระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

(๒.๔) ห้ามผู้ถือประธานบัตรยอมให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองไม่ว่าเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของเขตเหมืองแร่ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ถือประธานบัตร (มาตรา ๗๑)

(๓) การขุดหาแร่รายย่อย

ห้ามผู้ใดขุดหาแร่รายย่อย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย โดยกระทำการได้ในทุกจังหวัด แต่ต้องเป็นการขุดหาแร่รายย่อยตามชนิดแร่และวิธีการที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๘๔ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดวิธีการขุดหาแร่รายย่อย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๔) การประกอบธุรกิจ

ห้ามส่งออกแร่บางชนิดออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป (มาตรา ๑๐๔ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดชนิดและสภาพแร่ที่ห้ามส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป พ.ศ. ๒๕๖๔)

(๕) การแต่งแร่

(๕.๑) ห้ามผู้ใดแต่งแร่ เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี ทั้งนี้ มิให้ใช้บังคับกับผู้ถือประธานบัตรซึ่งแต่งแร่ในเขตประธานบัตร (มาตรา ๑๐๖ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดคุณสมบัติของผู้รับใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการออกใบอนุญาตแต่งแร่ และใบอนุญาตประกอบโลหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๕.๒) ในการ...

(๕.๒) ในการแต่งแร่ ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่กระทำหรือละเว้นกระทำการอันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๑๐๙)

(๖) การประกอบโลหกรรม

(๖.๑) ห้ามผู้ใดประกอบโลหกรรมควบคุม เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี ทั้งนี้ มิให้ใช้บังคับกับผู้ถือประทานบัตรซึ่งประกอบโลหกรรมภายในเขตประทานบัตรและผู้ประกอบโลหกรรมควบคุมที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๑๑๑ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การประกอบโลหกรรมควบคุม พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดคุณสมบัติของผู้รับใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขอและการออกใบอนุญาตแต่งแร่ และใบอนุญาตประกอบโลหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๖.๒) ในการประกอบโลหกรรม ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมกระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๑๑๔)

(๗) การโอนใบอนุญาต

ห้ามผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมโอนใบอนุญาตให้แก่ผู้อื่น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี (มาตรา ๑๑๖ ประกอบประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการต่ออายุใบอนุญาตซื้อแร่ ใบอนุญาตครอบครองแร่ และใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการต่ออายุและการโอนใบอนุญาตแต่งแร่และใบอนุญาตประกอบโลหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๘) การรังวัด

ห้ามผู้ใดทำลาย ดัดแปลง เคลื่อนย้าย ถอน หลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมุดหลักฐานการแผนที่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตรหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย (มาตรา ๑๒๒)

(๙) อื่น ๆ

ห้ามยื่นคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ หรือคำขอประทานบัตรเหลื่อมล้ำทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน รวมถึงห้ามยื่นคำขอดังกล่าวเหลื่อมล้ำทับซ้อนกับเขตเนื้อที่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ หรือประทานบัตร เว้นแต่ผู้ยื่นคำขอมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินในเขตพื้นที่ตามคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ เขตพื้นที่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรือเขตพื้นที่อาชญาบัตรพิเศษ หรือผู้ซึ่งได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษ หรือผู้ถือประทานบัตร ให้ยื่นคำขอประทานบัตรในเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตนั้นได้

๑๑. กฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนหรือไม่ เพียงใด

เจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นการกฎหมายที่ปรับปรุงขึ้น โดยนำหลักการของพระราชบัญญัติพิกัตอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๐๙ และพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มาบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อให้การอนุญาตและการกำกับดูแล

ด้านสำรวจแร่...

ด้านสำรวจแร่และการทำเหมืองโดยคำนึงถึงความสอดคล้องของการใช้พื้นที่ ชนิดแร่ ผลกระทบต่อคุณภาพและสิ่งแวดล้อมของประชาชน รวมถึงการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่เป็นไปอย่างมีระบบ เกิดคุณภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การรักษาสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน ทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ และจัดสรรผลประโยชน์จากจากทรัพยากรแร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน อันเป็นที่ตั้งของพื้นที่ทำเหมืองและพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองอย่างเหมาะสม และเป็นธรรม กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจัดระเบียบการประกอบกิจการเกี่ยวกับแร่ เพื่อประโยชน์โดยรวมของรัฐและประชาชน

สำหรับความสอดคล้องกับพัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วนั้น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และอนุบัญญัติที่ออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้กำหนดให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ทั้งในด้านการสำรวจแร่ การทำเหมืองแร่ และการกำกับดูแลการประกอบกิจการ เพื่อให้การดำเนินกิจการส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน หรือสภาพสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมถึงการให้นำเทคโนโลยีไปใช้ในการกำกับดูแลการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ซึ่งเป็นภาษีที่จัดเก็บจากการนำทรัพยากรแร่ไปใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องตามปริมาณที่ใช้จริง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการศึกษา ทดลอง วิจัยเทคโนโลยีในด้านรีไซเคิล เพื่อสกัดแยกแร่และโลหะจากของเสียทั้งภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรมกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาให้เป็นแหล่งทรัพยากรทดแทน เช่น การแยกสกัดทองคำและทองแดงจากแผงวงจรอิเล็กทรอนิกส์ การแยกสกัดโลหะมีค่าและโลหะพื้นฐานจากอุตสาหกรรมเครื่องประดับ รวมถึงการศึกษาวิจัยการใช้เทคโนโลยีในการแต่งแร่หรือการประกอบโลหกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าแร่หรือนำแร่มาใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ

ดังนั้น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงเป็นกฎหมายที่ยังมีความจำเป็นในการใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่และยังสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นกฎหมายที่เพิ่งมีการปรับปรุงแก้ไขและตราขึ้นใช้บังคับในระยะเวลาที่ไม่ยาวนาน หากแต่สมควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมในบางเรื่องเพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (รายละเอียดในข้อ ๒๔)

๑๒. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีกฎหมายนี้

(๑) อุตสาหกรรมแร่ถือเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำซึ่งทำหน้าที่ในการจัดหาวัตถุดิบและโลหะพื้นฐาน เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาระบบสาธารณสุขในภาคในประเทศและการใช้ประโยชน์ของประชาชนในชีวิตประจำวัน กฎหมายนี้จึงมีกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพรองรับการเติบโตที่มีคุณภาพในอนาคต โดยการยกระดับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ด้วยการกำหนดให้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่เพื่อวางแผนในการป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ที่มีความสำคัญ ทั้งยังกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ คุ้มครอง และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ โดยดำเนินการร่วมกับภาครัฐ (มาตรา ๗ และ ๑๗)

(๒) ประชาชนสามารถตรวจสอบและรับทราบถึงฐานข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนบริหารจัดการแร่ของประเทศที่เป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น บัญชีทรัพยากรแร่

พื้นที่ศักยภาพแร่ พื้นที่แหล่งแร่ ปริมาณสำรองแร่ ความต้องการในการใช้แร่แต่ละชนิดในปัจจุบัน หรือในอนาคต ราคาแร่ และข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ก่อนการทำเหมือง รวมถึงการมีฐานข้อมูล ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในเชิงพื้นที่ (มาตรา ๑๗)

(๓) มีกลไกการติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันผลกระทบ สิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนและชุมชน ในท้องถิ่นเพื่อระงับข้อพิพาทได้อย่างทันท่วงที และควบคุมดูแลการทำเหมืองให้เป็นไปตามมาตรฐาน ความปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของภาครัฐ (มาตรา ๓๒ และ ๖๗)

(๔) มีการจัดสรรผลประโยชน์พิเศษแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้ง ของเขตพื้นที่การทำเหมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกับเขตพื้นที่การทำเหมือง ซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองอย่างเป็นรูปธรรม (มาตรา ๕๔)

(๕) สนับสนุนรายได้ของท้องถิ่นผ่านการจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ โดยผู้ประกอบการ ด้วยการนำไปกำหนดเป็นเงื่อนไขในการออกประทานบัตร เพื่อส่งเสริม ดูแล และพัฒนาชุมชน ในพื้นที่ที่มีการทำเหมือง ได้แก่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง กองทุนพัฒนา หมู่บ้าน เพื่อเป็นสวัสดิการของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ในการนำเงินนั้นไปเฝ้าระวังสุขภาพ พัฒนาท้องถิ่น สร้างระบบสาธารณสุขพหุภาค การพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่อันเป็น การสร้างงาน สร้างรายได้ และเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ รวมถึงเกิดการจ้างงานในพื้นที่ (มาตรา ๖๘ (๑))

ทั้งนี้ ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาชุมชนเหมืองเก่าให้เป็นบ่อน้ำ เพื่อสาธารณประโยชน์ สำหรับแก้ไขปัญหาภัยแล้งให้กับเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งชุมชนเหมืองเก่านั้นสามารถเก็บกักน้ำได้ไม่น้อยกว่า ๓๘๔.๐๐๐ ลบ.ม. ซึ่งสามารถบรรเทา ความเดือดร้อนให้กับประชาชนในหน้าแล้งได้เป็นอย่างดี

(๖) มีหลักประกันสำหรับการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับ ผลกระทบจากการทำเหมืองได้อย่างทันท่วงที โดยให้วางหลักประกันสำหรับใช้ฟื้นฟูสภาพพื้นที่ การทำเหมือง และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองตลอดอายุโครงการทำเหมือง หรือหลังปิดการทำเหมืองในกรณีต้องมีการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ของประชาชน (มาตรา ๖๘ (๘))

(๗) ในการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ มีการกำหนดให้จัดทำประกันภัย ความรับผิดชอบชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก เพื่อให้ภาครัฐมีเงินสำหรับใช้เยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง (มาตรา ๖๘ (๙))

(๘) มีการจัดสรรเงินบำรุงพิเศษให้กับชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่การทำเหมืองและพื้นที่ ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองโดยตรง เพื่อใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การศึกษาวิจัย ด้านแร่ การปรับสภาพพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้วตามหลักภูมิสถาปัตยกรรม และการป้องกันและ ปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่ (มาตรา ๑๓๖)

๑๓. กฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร (ให้พิจารณาตอบเฉพาะประเด็นสำคัญที่ตรงกับ วัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยไม่ต้องตอบทุกประเด็นก็ได้)

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน

- ไม่มี

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
 - ไม่มี
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันหรือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
 - ไม่มี
- เป็นการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ
 - ไม่มี

- มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ หรือผลกระทบต่อสิ่งสำคัญ

การทำเหมืองแร่ เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรกลหนัก มีการใช้วัตถุระเบิด หรือสารเคมีในการประกอบกิจการ ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงได้ แต่อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้ทำเหมือง นอกจากต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายว่าด้วยแร่กำหนดแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้โครงการทำเหมืองที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองแล้วต้องจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการโดยรายงานตามระยะเวลาที่กฎหมายดังกล่าวกำหนด นอกจากนี้ยังกำหนดให้จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ซึ่งอย่างน้อยต้องมีการศึกษาข้อมูลทางด้านธรณีวิทยาเกี่ยวกับการปนเปื้อนของโลหะหนักหรือสารพิษ การเจ็บป่วยที่อาจเกิดจากสารเคมีหรือมลพิษที่เกิดจากการทำเหมืองของประชาชนในพื้นที่ก่อนและหลังการทำเหมือง รวมถึงการกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยมลพิษหรือสิ่งอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการทำเหมืองและกิจการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่ แม้อาจเป็นกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน แต่กฎหมายก็มีการกำหนดมาตรการป้องกันไว้อย่างเข้มงวดแล้ว

๑๔. มีสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย หรือสถิติการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ มีผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดีในศาลต่าง ๆ ดังนี้

(๑) คดีอาญา จำนวน ๔ คดี (ทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต)

(๒) คดีแพ่ง จำนวน ๑ คดี (ทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตร)

(๓) คดีปกครอง จำนวน ๒ คดี (ไม่ชำระผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐ/ทำเหมืองในเขตพื้นที่ห้ามทำเหมือง)

(๔) คดีภาษีอากร จำนวน ๑ คดี (ไม่ชำระค่าภาคหลวงแร่)

๑๕. มีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายนี้หรือไม่ อย่างไร

นับตั้งแต่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งแม้จะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมาในระยะเวลาที่ไม่ยาวนาน แต่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ก็ได้มีการทบทวนและปรับปรุงอนุบัญญัติที่ออกตามความในกฎหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมีการรวบรวมสภาพปัญหาและอุปสรรคจากหน่วยงานภายในของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการ

ตามกฎหมาย...

ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ซึ่งแม้จะมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยค่านึงหลักการต่าง ๆ อย่างรอบด้านแล้วก็ยังคงปรากฏปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนี้

(๑) ในหมวดนโยบายในการบริหารจัดการแร่ มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ ทำหน้าที่เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่เสนอคณะรัฐมนตรี โดยต้องจัดทำหรือปรับปรุงทุกห้าปี ทั้งนี้ แผนดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีฐานข้อมูลการสำรวจทรัพยากรแร่ แหล่งแร่สำรอง การจำแนกเขตพื้นที่ศักยภาพแร่ พื้นที่หรือชนิดแร่ที่สมควรสงวนหวงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ และพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงที่จะกำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง เนื่องจากการอนุญาตให้ทำเหมืองจะพิจารณาอนุญาตได้เฉพาะในพื้นที่ที่แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่กำหนดได้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองเท่านั้น

โดยในทางปฏิบัติที่ผ่านมา เมื่อแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ฉบับแรกสิ้นสุดลงและไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงหรือจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ฉบับใหม่ให้แล้วเสร็จได้ทันก่อนที่แผนเดิมสิ้นสุดลง เนื่องจากข้อมูลที่นำมาใช้จัดทำแผนดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบ จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ พบว่า ไม่มีบทบัญญัติที่เป็นทางแก้ไขปัญหาในกรณีดังกล่าว อีกทั้งรัฐจะอนุญาตให้ทำเหมืองได้เฉพาะในพื้นที่ที่แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่กำหนดให้เป็นพื้นที่เขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองเท่านั้น ดังนั้นหากไม่อาจจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ฉบับใหม่ให้แล้วเสร็จก่อนแผนเดิมสิ้นสุดลงจะเป็นเหตุให้การอนุญาตประทานบัตรต้องหยุดชะงักลง ซึ่งส่งกระทบต่อการลงทุนของภาคเอกชน จึงเห็นควรปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว โดยให้อำนาจคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติสามารถขยายระยะเวลาการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ฉบับใหม่ออกไปได้ตามความจำเป็นและความเหมาะสม และในระหว่างนั้นสามารถขยายระยะเวลาการบังคับใช้แผนฉบับเดิมออกไปพลางก่อนโดยขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

(๒) การกำหนดนิยาม “พื้นที่แหล่งต้นน้ำหรือป่าน้ำซับซึม” ปัจจุบันยังคงมีประเด็นปัญหาในการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่อาจกำหนดนิยาม “แหล่งต้นน้ำและป่าน้ำซับซึม” ได้ว่าหมายความถึงพื้นที่ลักษณะใด และในการตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายฉบับใดที่บัญญัตินิยามของคำดังกล่าวไว้

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ได้ตั้งข้อสังเกตให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกกฎหมายเพื่อจำแนก ประเภท ลักษณะ และการคุ้มครองแหล่งต้นน้ำหรือป่าน้ำซับซึมให้มีความชัดเจน รวมทั้งให้กำหนดมาตรการป้องกันมิให้พื้นที่แหล่งต้นน้ำหรือป่าน้ำซับซึมถูกทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรมโดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้มีการประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายครั้ง โดยเฉพาะกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ก็ยังไม่อาจหาข้อยุติได้ ทำให้เกิดปัญหาในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ เนื่องจากไม่สามารถกำหนดได้ว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำหรือป่าน้ำซับซึม ทำให้ประชาชนมองว่าการจัดทำแผนดังกล่าวไม่ครบถ้วนและไม่โปร่งใส ดังนั้น เห็นสมควรปรับปรุงแก้ไขโดยการตัดพื้นที่ดังกล่าวออกจากพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และเมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่แหล่งต้นน้ำหรือป่าน้ำซับซึมแล้ว

กีย่อมกำหนดห้ามมิให้ทำกิจกรรมใด ๆ ในพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงห้ามทำเหมืองในพื้นที่ดังกล่าวได้ ในกฎหมายนั้นได้โดยตรง เนื่องจากพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ จะถือเป็นว่าพื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่ที่มีกฎหมายห้ามการเข้าใช้ประโยชน์เด็ดขาดตามมาตรา ๑๗ วรรคสี่

(๓) มีการกำหนดให้มีโทษจำคุกสำหรับทุกฐานความผิด ทั้งที่การกำหนดโทษทางอาญา โดยเฉพาะโทษจำคุกควรใช้กับกรณีที่มีการกระทำนั้นกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือไม่สามารรถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายได้

(๔) กรณีการขอประทานบัตรในพื้นที่ซึ่งอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ มีการกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องยื่นหลักฐานการอนุญาตเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้น เพื่อการทำเหมืองจากหน่วยงานของรัฐมาพร้อมกับคำขอประทานบัตร ซึ่งในทางปฏิบัติหน่วยงานรัฐเจ้าของพื้นที่จะไม่พิจารณาอนุญาตให้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่จนกว่าจะมีการอนุญาตประทานบัตร

(๕) การจัดสรรผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่การทำเหมือง แต่การจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกับเขตพื้นที่การทำเหมืองซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองนั้นจะต้องให้คณะกรรมการแร่หรือคณะกรรมการแร่จังหวัดแล้วแต่กรณีเป็นผู้พิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาด ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและเกิดภาระในการพิสูจน์

(๖) กฎหมายมิได้กำหนดให้ประทานบัตรสิ้นอายุ เมื่อสิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลง หรือมีการคืนสิทธิการทำเหมืองตามประทานบัตรทั้งหมดหรือบางส่วนตามมาตรา ๖๑ ส่งผลให้ประทานบัตรบางแปลงยังคงมีสถานะเป็นประทานบัตรอยู่จนกว่าจะสิ้นอายุตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประทานบัตร ทำให้ผู้ถือประทานบัตรหรือผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินนั้นไม่อาจนำที่ดินแปลงดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในกิจการอื่น ๆ ได้

(๗) การกำหนดให้มีการสวมสิทธิการทำเหมืองในกรณีที่ดินของผู้ถือประทานบัตร รายใดสิ้นสุดลงก่อนประทานบัตรจะสิ้นอายุตามที่กำหนดไว้ในประทานบัตร รัฐอาจนำประทานบัตรดังกล่าวไปดำเนินการประมูลเพื่อให้ผู้ประมูลได้สวมสิทธิตามประทานบัตรเดิมทำเหมืองต่อไปได้ แต่ประทานบัตรบางแปลงไม่อาจนำไปทำการประมูลเพื่อให้สวมสิทธิได้ เนื่องจากเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์หรือประทานบัตรมีปริมาณแร่สำรองไม่เพียงพอที่จะทำเหมืองต่อไปได้ในเชิงพาณิชย์ ในกรณีนี้ บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า หากไม่สามารถนำประทานบัตรไปประมูลเพื่อให้มีการสวมสิทธิได้ จะบริหารจัดการกับประทานบัตรนั้นต่อไปอย่างไร จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เห็นสมควรแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา ๗๕ ในกรณีที่ไม่สามารถสวมสิทธิการทำเหมืองได้ก็ให้ประทานบัตรนั้นเป็นอันสิ้นอายุนับแต่วันที่สิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลง

(๘) เมื่อสิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลง หากมีแร่คงเหลืออยู่ในเขตเหมืองแร่ ผู้ถือประทานบัตรหรือทายาทต้องยื่นขออนุญาตครอบครองแร่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๓ ซึ่งเมื่อได้รับอนุญาตจะถือว่าผู้ถือประทานบัตรหรือทายาทอยู่ในฐานะผู้ครอบครองแร่ และต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ โดยไม่ต้องชำระเงินบำรุงพิเศษตามมาตรา ๑๓๖ เนื่องจากผู้ครอบครองแร่มีได้อยู่ในสถานะผู้ถือประทานบัตรในขณะที่มีการชำระค่าภาคหลวงแร่ ส่งผลให้ภาครัฐไม่อาจจัดเก็บเงินบำรุงพิเศษจากผู้ครอบครองแร่ในกรณีดังกล่าวได้ ดังนั้น เมื่อมาตรา ๑๓๖ เป็นช่องว่าง

ของกฎหมายที่ทำให้รัฐเสียประโยชน์จากการจัดเก็บรายได้ จึงเห็นสมควรแก้ไขมาตรา ๑๓๖ ให้สามารถจัดเก็บเงินบำรุงพิเศษได้หลายช่องทางตามลักษณะของการได้มาซึ่งแร่

(๙) การกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรสำหรับเหมืองประเภทที่ ๒ และที่ ๓ จัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก เจตนารมณ์เพื่อเป็นการป้องกันเหตุล่วงหน้าหากการทำเหมืองเกิดผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลภายนอก การจัดทำประกันภัยจึงเป็นเงินประกันสำหรับชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้ประสบเหตุ ในกรณีที่เงินเยียวยาที่กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรวางไว้เป็นหลักประกันไม่เพียงพอ แต่ในทางปฏิบัติการกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรจัดทำประกันภัยนั้นเป็นเรื่องใหม่สำหรับบริษัทประกันภัย ซึ่งกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เพื่อให้จัดหาบริษัทรับประกันภัยให้กับผู้ถือประทานบัตร แต่บริษัทประกันภัยได้จัดทำกรมธรรม์ประกันภัยในลักษณะที่ไม่ครอบคลุมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นกับบุคคลภายนอกเนื่องมาจากการทำเหมืองอันเกิดจากการระเบิดก็ไม่อาจเรียกให้บริษัทประกันภัยชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้ จึงก่อให้เกิดภาวะค่าใช้จ่ายแก่ผู้ถือประทานบัตร จึงเห็นควรยกเลิกการจัดทำประกันภัย และกำหนดให้วางหลักประกันการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองในวงเงินที่สูงขึ้น

(๑๐) เหตุในการสั่งยกคำขอประทานบัตรตามมาตรา ๑๒๕ มิได้ครอบคลุมไปถึงการยกคำขอกรณีการต่ออายุประทานบัตร ทำให้เมื่อผู้ยื่นคำขอต่ออายุประทานบัตรละเลยเพิกเฉยหรือกระทำการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ แม้จะเป็นเหตุให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับคำขอต่ออายุประทานบัตรต่อไปได้ อธิบดีหรือเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ก็ไม่อาจอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๒๕ ในการพิจารณาสั่งยกคำขอต่ออายุประทานบัตรได้

ส่วนที่ ๓

การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย

๑๖. กฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิต่าง ๆ ในการประกอบกิจการเหมืองแร่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายดังกล่าวจะเป็นกฎหมายเฉพาะที่กำกับดูแลทรัพยากรแร่โดยตรง แต่ก็ไม่ได้เป็นกฎหมายที่มีความเป็นเอกเทศในตัวเอง กล่าวคือ ในการอนุญาตหรือการกำกับดูแลไม่อาจบังคับใช้กฎหมายได้แค่เพียงฉบับเดียว หากแต่ยังต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณาและกำกับดูแลโดยกฎหมายของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย โดยมีความสัมพันธ์กับกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(๑) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

ในกรณีเหมืองที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในมาตรา ๕๑/๓ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายนำมาตราการตามที่เสนอไว้ในรายงาน

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปกำหนดเป็นเงื่อนไขในการสั่งอนุญาตหรือต่ออายุใบอนุญาต โดยให้ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่กำหนดตามกฎหมายนั้นด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขในการออกประทานบัตร

(๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ

การขออนุญาตประทานบัตรเพื่อทำเหมืองในพื้นที่ที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐจะต้องมีการขออนุญาตเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ตามกฎหมายที่นั้น ๆ กำหนด เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

(๓) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ประทานบัตรที่ต้องใช้วัตถุระเบิดในการทำเหมืองจะต้องมีการขออนุญาตซื้อ มีใช้ และขนย้ายวัตถุระเบิดตามกฎหมายที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดภายใต้พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๗. มีการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง หรือการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับกฎหมายนี้กี่เรื่องและในประเด็นใด

มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (เฉพาะที่มีการฟ้องตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐) จำนวน ๖ คดี ดังนี้

(๑) เพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่และเพิกถอนการจดทะเบียนคำขอประทานบัตร จำนวน ๒ คดี

(๒) ขอให้ออกประทานบัตรและต่ออายุประทานบัตร จำนวน ๓ คดี

(๓) ขอให้เพิกถอนประทานบัตร จำนวน ๑ คดี

๑๘. การใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ คุณพินิจของเจ้าหน้าที่ และโทษอาญาในกฎหมายนี้ (ถ้ามี) ยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ อย่างไร

๑๘.๑ ระบบอนุญาต

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการใช้ระบบอนุญาต (เฉพาะการออกใบอนุญาต) ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) อาชญาบัตรสำรวจแร่ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ และอาชญาบัตรพิเศษ

(๒) ประทานบัตรทำเหมืองแร่ทุกประเภท

(๓) ใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย

(๔) ใบอนุญาตแต่งแร่

(๕) ใบอนุญาตประกอบโลหกรรม

(๖) ใบอนุญาตซื้อแร่ ตั้งสถานที่เก็บแร่ ครอบครองแร่ และขนแร่ (แร่ที่อยู่ในความควบคุม)

(๗) ใบอนุญาตร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกัน

(๘) ใบอนุญาตส่งแร่ออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

(๙) ใบอนุญาตนำแร่เข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

จากการพิจารณายังคงมีความเห็นว่า ระบบอนุญาตภายใต้กฎหมายฉบับนี้ยังคงมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากการวางกฎเกณฑ์และมาตรฐาน

ให้...

ให้ผู้ประกอบการที่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยแร่ต้องถือปฏิบัติ เพื่อให้รัฐสามารถติดตาม ตรวจสอบ และกำกับดูแลกิจการดังกล่าวต่อไปได้ ซึ่งการใช้ระบบอนุญาตในกรณีนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ที่มาตรา ๗๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนด

๑๘.๒ ระบบคณะกรรมการ

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากรแร่ ได้แก่ การเสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหาร จัดการแร่ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้การบริหารจัดการแร่เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงเสนอแนะแนวทาง หรือมาตรการ กำกับดูแล และตรวจสอบเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความร่วมมือ และประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการ บริหารจัดการแร่ของประเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่

(๒) คณะกรรมการแร่ มีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการอนุญาตให้ทำเหมือง ประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง และวินิจฉัยข้อร้องเรียนเสนอความเห็น เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง กำหนดวงเงินประกันการฟื้นฟูพื้นที่การทำเหมือง และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง รวมถึงปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการนโยบาย บริหารจัดการแร่แห่งชาติหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

(๓) คณะกรรมการแร่จังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการอนุญาต ให้ทำเหมืองประเภทที่ ๑ ตรวจสอบข้อเท็จจริงและวินิจฉัย ข้อร้องเรียน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และ ความเห็นแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารจัดการแร่ในจังหวัดนั้นรวมถึงการปฏิบัติการอื่น ตามที่รัฐมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย

(๔) คณะกรรมการจัดการประชุมปรึกษาเบื้องต้น มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการประชุมปรึกษา เบื้องต้นในกรณีที่มีการยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองได้ดิน และให้ความเห็นชอบกับข้อคิดเห็น ของผู้มีส่วนได้เสียที่จะนำมากำหนดเป็นเงื่อนไขในประทานบัตรการทำเหมืองได้ดิน

(๕) คณะกรรมการกำหนดเงินค่าทดแทน มีอำนาจหน้าที่กำหนดจำนวนเงินค่าทดแทน สำหรับการทำเหมืองได้ดินที่ลึกเกินกว่า ๑๐๐ เมตร ให้กับผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน แปลงนั้น

(๖) คณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง มีอำนาจหน้าที่ ในการตรวจสอบ ควบคุม เฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองในการอนุญาตให้ทำเหมืองในพื้นที่ หรือชนิดแร่ที่มีความอ่อนไหวต่อสิ่งแวดล้อม

(๗) คณะกรรมการประเมินค่าภาคหลวงแร่ มีอำนาจหน้าที่ในการประเมินค่าภาคหลวงแร่ กรณีที่มีข้อโต้แย้งในการชำระค่าภาคหลวงแร่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง

(๘) คณะกรรมการเปรียบเทียบ มีอำนาจหน้าที่ทำการเปรียบเทียบบรรดาความผิด ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือมีโทษปรับสถานเดียว

ทั้งนี้ การกำหนดให้มีคณะกรรมการ ตลอดจนการกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ตามกฎหมายว่าด้วยแร่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้แล้ว

๑๘.๓ ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการใช้ระบบดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ โดยให้กระทำได้ เท่าที่จำเป็นและตามสมควร ดังนี้

(๑) ในการอนุญาตอาชญาบัตร ประทานบัตร และการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำเหมืองแร่ เช่น การแต่งแร่ การประกอบโลหกรรม การประกอบธุรกิจแร่ การขุดหาแร่รายย่อย และการร่อนแร่ กฎหมายให้อำนาจในการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของบุคคล สัตว์ พืช และทรัพย์สินได้ตามที่เห็นสมควร

(๒) ให้อำนาจในการกำหนดชนิดแร่ สภาพ ปริมาณ หรือพื้นที่ เพื่อควบคุมเกี่ยวกับการซื้อขาย การครอบครอง การเก็บ หรือการขน

(๓) ให้อำนาจในการกำหนดชนิดและสภาพของแร่ที่ต้องขออนุญาตหรือห้ามนำเข้ามา ในราชอาณาจักรหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร เพื่อประโยชน์ในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือความปลอดภัยของประชาชน

(๔) ให้อำนาจในยกคำขอ การยกเลิก การแก้ไข และการเพิกถอนการอนุญาต ในกรณี ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามความจำเป็นเพื่อการอนุญาต

(๕) ให้อำนาจในการลดหย่อนหรือยกเว้นการเรียกเก็บเงินบำรุงพิเศษ ในกรณีที่มีความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ

(๖) กรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถ วินิจฉัยให้ได้ข้อยุติจะสั่งให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จัดให้มีการทำประชาคมติ ของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร

๑๘.๔ โทษอาญา

แม้ว่าการประกอบกิจการตามกฎหมายว่าด้วยแร่จะเป็นกิจการที่ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชน จึงสมควรมีกฎหมายกำกับดูแลในลักษณะที่เข้มงวด รุนแรง และเด็ดขาดก็ตาม แต่บทกำหนดโทษควรแบ่งตามลักษณะความรุนแรงของการกระทำ ความผิด กล่าวคือ หากเป็นการกระทำความผิดที่รุนแรงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อมสูง เช่น การลักลอบทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือทำเหมืองโดยไม่ปฏิบัติตามแผนผังโครงการทำเหมือง หรือการลักลอบส่งแร่ออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งส่งผลให้เกิดอันตราย ต่อสิ่งแวดล้อมก็ควรกำหนดโทษทางอาญาให้สูง เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามมิให้ มีการกระทำความผิดซ้ำ และทำให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย แต่การกระทำความผิดบางฐาน อาจเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง เช่น การไม่นำเงินเข้ากองทุนให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กำหนด การผิดนัดชำระหนี้ไม่จ่ายเงินต่าง ๆ ตามเงื่อนไขการอนุญาต ซึ่งความผิดดังกล่าวสามารถฟ้องคดี ต่อศาลปกครองหรือทางแพ่งได้ หรือการไม่รายงานการทำเหมืองตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ความผิดเหล่านี้ควรปรับบทกำหนดโทษลง เพื่อให้ทำการเปรียบเทียบปรับได้ อันเป็นการลดคดี ที่จะขึ้นสู่ศาล ทั้งในมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้

มีโทษทางอาญาเฉพาะความผิดที่ร้ายแรง จึงเห็นควรปรับปรุงบทกำหนดโทษทางอาญาให้สอดคล้องกับที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ส่วนที่ ๔ ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๑๙. การรับฟังความคิดเห็น

ได้รับฟังความคิดเห็นโดยถูกต้องตามข้อ ๕ และข้อ ๖ ของแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแล้ว

ได้รับฟังความคิดเห็นโดยวิธีอื่นนอกจากผ่านระบบกลาง (หากมี โดยระบุทุกวิธี)

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ดังนี้

(๑) จัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน ๔ ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนาทั้ง ๔ ครั้ง รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓๓๓ คน

(๑.๑) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วันที่ ๓๐ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรม พูลแมน ขอนแก่น ราชธานี ออคิด

(๑.๒) ภาคเหนือ วันที่ ๒๐ - ๒๑ เมษายน ๒๕๖๕ ณ โรงแรม วินทรี ซิตี้ รีสอร์ท เชียงใหม่

(๑.๓) ภาคใต้ วันที่ ๒๕ - ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรม เอส. ๒๒ สุราษฎร์ธานี

(๑.๔) ภาคกลาง วันที่ ๒๓ - ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๕ ณ โรงแรม สยามแอทสยาม ดีไซน์ โฮเทล กรุงเทพฯ

(๒) รับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (www.dpim.go.th) และเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th) เมื่อระหว่างวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๕ ราย

ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายนี้หรือผลกระทบของกฎหมายนี้อย่างไร

ภายหลังจากที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านช่องทางต่าง ๆ แล้ว สามารถสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ รายละเอียดตามเอกสาร ๒

๒๐. ได้นำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของกฎหมายฉบับนี้ (ถ้ามี) มาประกอบการพิจารณาด้วยแล้วหรือไม่

ไม่ได้นำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายมาประกอบการพิจารณา เนื่องจากพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้ก่อนที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จะมีผลใช้บังคับ จึงไม่ได้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๒๑. หน่วยงานได้

๒๑.๑ ออกกฎหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

ในขณะที่มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ดำเนินการออกกฎตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมีรายละเอียดตามเอกสาร ๑

๒๑.๒ ดำเนินการอื่นเพื่อปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ในการกำหนดเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง สำหรับเป็นแนวทางบริหารจัดการแร่ให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน

๒๒. ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๒๒.๑ กฎหมายนี้มีการบังคับใช้หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนี้

๒๒.๒ หากมีการบังคับใช้ เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาในการอนุญาตอาชญาบัตร ประทานบัตร และกิจการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง รวมทั้งกำกับดูแลการทำเหมืองให้เหมาะสมกับประเภทและขนาดของการทำเหมือง และกำกับดูแลการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ให้เป็นไปอย่างมีระบบ ตลอดจนส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแร่ ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายนี้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สรุปได้ดังนี้

(๑) มีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ โดยปัจจุบันได้มีการบังคับใช้แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

(๒) มีการแบ่งประเภทการทำเหมืองโดยคำนึงถึงพื้นที่ ชนิดแร่ ลักษณะทางธรณีวิทยาของแหล่งแร่ วิธีการทำเหมือง และผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อาจเกิดจากการทำเหมือง พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำแนวพื้นที่กันชน และข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

(๓) มีการกำหนดหลักเกณฑ์การเสนอผลประโยชน์พิเศษ รวมถึงวิธีการในการจัดสรรผลประโยชน์พิเศษที่จะแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่การทำเหมือง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกับเขตพื้นที่การทำเหมืองซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง

(๔) มีการกำหนดหลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการทำประชาคม

(๕) มีการกำหนดหลักเกณฑ์การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง รวมทั้งการจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอกสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓

(๖) มีการกำหนดชนิดและปริมาณแร่ที่อยู่ในความควบคุมเกี่ยวกับการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ หรือการขนแร่

(๗) มีการกำหนดวิธีการแต่งแร่และประเภทโลหกรรมควบคุม

(๘) มีการ...

(๘) มีการกำหนดชนิดแร่ที่ต้องห้าม หรือต้องขออนุญาต หรือแจ้งการนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป หรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป เพื่อประโยชน์ในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือความปลอดภัย

๒๒.๓ ประชาชนมีภาระหรือรัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

การปฏิบัติตามกฎหมายนี้มีภาระหรือต้นทุนสำหรับภาคประชาชนและภาครัฐ ดังนี้

(๑) ภาคประชาชน ต้องชำระค่าธรรมเนียมการออกอาชญาบัตร ประทานบัตร และใบอนุญาตต่าง ๆ ค่าธรรมเนียมรายปี ค่าธรรมเนียมรังวัด ค่าธรรมเนียมต่ออายุ ค่าธรรมเนียมการโอนสิทธิการทำเหมือง และค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ตามที่กฎหมายนี้กำหนด รวมทั้งค่าตรวจสอบทดลอง หรือวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ของตัวอย่างแร่

(๒) ภาครัฐ มีค่าใช้จ่ายในการจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร และดำเนินการสำหรับการจัดประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้

๒๒.๔ เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์หรือไม่

(๑) ไม่อาจกำหนดนิยาม “พื้นที่แหล่งต้นน้ำหรือป่าน้ำซับซึม” ได้ เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่อาจกำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะในการจำแนกพื้นที่แหล่งต้นน้ำและป่าน้ำซับซึมได้ว่าหมายความถึงพื้นที่ลักษณะใด และในการตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายฉบับใดที่บัญญัตินิยามดังกล่าวไว้

(๒) ในบางพื้นที่ไม่อาจจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตรได้ เนื่องจากมีการประท้วงต่อต้านการทำเหมืองในพื้นที่ ซึ่งเกิดจากการที่ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการอนุญาตประทานบัตร การรับฟังความคิดเห็น และการจัดทำประชาคมติ โดยเข้าใจว่า หากมีการจัดรับฟังความคิดเห็นแล้วจะนำไปสู่การพิจารณาอนุญาตประทานบัตรในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งที่ขั้นตอนนี้เป็นเพียงการเปิดรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และหากประชาชนไม่เห็นด้วยก็จะนำไปสู่การจัดทำประชาคมติสำหรับลงคะแนนว่าจะให้ทำเหมืองในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่

(๓) บทบัญญัติในกฎหมายไม่ควบคุมไปถึงการจัดเก็บเงินบำรุงพิเศษสำหรับผู้ครอบครองแร่กรณีที่ประทานบัตรสิ้นอายุตามมาตรา ๖๓

(๔) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมพร้อมค่าขอ ในบางกรณีควรกำหนดให้มีการชำระเมื่อมีการดำเนินการตามคำขอแล้วเสร็จ

(๕) ไม่มีบทบัญญัติใดในกฎหมายกำหนดการขยายระยะเวลาการบังคับใช้แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ไว้ ในกรณีที่ไมอาจปรับปรุงแก้ไขแผนดังกล่าวได้ทันตามระยะเวลา ทำให้การพิจารณาอนุญาตประทานบัตรขาดความต่อเนื่อง

(๕) ไม่อาจจัดตั้งคณะกรรมการแร่จังหวัดได้ในบางพื้นที่ เนื่องจากไม่มีผู้สมัครเพื่อรับการคัดเลือกเข้าเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการดังกล่าว จึงเป็นอุปสรรคต่อการพิจารณาอนุญาตประทานบัตรการทำเหมืองประเภทที่ ๑

(๖) การกำหนดโทษทางอาญาไม่สอดคล้องกับความรุนแรงของการกระทำความผิดไม่ควรมีโทษถึงจำคุก เช่น

(๖.๑) มาตรา ๑๖๐ กำหนดให้ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการออกประทานบัตรตามมาตรา ๖๘ (๑) ต้องระวางโทษไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยในกรณีของมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ของประชาชน...

ของประชาชนที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขการออกประทานบัตร ในบางมาตรการเป็นความผิดเล็กน้อยที่สั่งปรับปรุงแก้ไขได้ โดยมีได้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง

(๖.๒) มาตรา ๑๖๕ กำหนดให้ผู้ใดไม่จัดทำรายงานตามมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง หรือจัดทำรายงานดังกล่าวเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีดังกล่าวเป็นเพียงการให้รายงานการเพื่อใช้เป็นหนึ่งในข้อมูลประกอบการควบคุมและกำกับดูแลการชำระค่าภาคหลวงแร่เท่านั้น

(๗) กรณีสิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลง ควรกำหนดให้ประทานบัตรดังกล่าวสิ้นอายุด้วย

๒๓. กฎหมายนี้คุ้มครองค่าหรือได้สัดส่วนเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นกฎหมายที่ได้สัดส่วนเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่รัฐต้องใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาในการอนุญาตอาชญาบัตร ประทานบัตร และกิจการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำเหมือง จึงมีการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งมีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรผลประโยชน์จากการทำเหมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนอันเป็นที่ตั้งของพื้นที่ทำเหมืองและพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง และกำหนดให้มีการจ่ายเงินทดแทนแก่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของการทำเหมืองได้ดิน นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง และการจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอกสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ อีกด้วย

๒๔. สมควรยกเลิก แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายหรือกฎหรือไม่ อย่างไร

สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยแร่ในบางบทบัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้กฎหมายมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดการปรับปรุงกฎหมายตามเอกสาร ๓

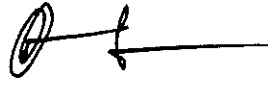
๒๕. สมควรดำเนินการอื่นเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมีข้อเสนออื่นหรือไม่ อย่างไร

นอกจากการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพิ่มเติมแล้ว เห็นควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น เพื่อประสิทธิภาพให้การบังคับใช้กฎหมาย เช่น เพิ่มช่องทางให้มีการรายงานผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์แทนการรายงานในรูปแบบเอกสาร

ข้าพเจ้า...

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ
และวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นายอดิทัต วะสินนท์)

อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๗

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ กองกฎหมาย กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นายนิพล แจ่มเหมือน ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
โทร. ๐ ๒๔๓๐ ๖๘๔๑ ต่อ ๔๑๑๑
อีเมล lawdpim@hotmail.com

